

Arkitekturfotografering

Møte med Jiri Havran

Jiri Havran

Foto: Hilde Degerud Jahr

FORM møter arkitekturfotografen Jiri Havran. Arkitektur er med i fagplanene både for grunnskolen og den videregående skolen. Vi spør hva vi bør være spesielt oppmerksomme på ved arkitekturfotografering:

Bruk råformatet

Råformatet (Raw) kan velges på mange digitale kameraer. I dette formatet ligger det optimalt med digital informasjon om bildet. Det er det beste utgangspunktet for bildebehandling. Formatene tiff og psd kan også brukes.

Unngå å bruke jpg når bildet blir bearbeidet og lagret på nytt

For hver lagring i jpg blir oppløsningen mindre, og derved er faren for uskarphet større. Ta vare på det opprinnelige bildet før bearbeiding. Da kan du sammenligne forandringene du utfører med det opprinnelige bildet. Hvis det er mulig å arbeide i lag, kan du ha ulike versjoner av bildet i hvert lag og velge det som egner seg best.

Tommelfingerregler

Bilder som skal trykkes, bør ha 300 bildepunkter per tomme, aviser 150 bildepunkter, mens bilder som skal vises på skjerm, bør ha 72 bildepunkter. Til den sistnevnte gruppen bilder er det greit å velge filformatene JPG eller GIF. JPG passer best til bilder og fotografier, fordi formatet kan lagre med ubegrenset antall farger. GIF fungerer best på grafikk. Skarpe kanter beholdes f eks i tekst. GIF har 256 farger.

Bilder som skal legges ut på nettet eller sendes som e-post, må komprimeres for at det ikke skal ta for lang tid å få dem opp. Bilder til en PowerPoint-presentasjon kan også avpasses i størrelse, og en kan velge oppløsning 72 bildepunkt/tomme.

Bildestørrelsen bestemmes/forandres i bildeprogramme:

Meny>Bilde>Bildestørrelse> Oppløsning 72

Når vi skal benytte bildene i en PowerPoint-presentasjon, er det ikke så nøye med eksakt bredde og høyde på bildet. Vi kan senere skalere ved å dra i bildets hjørnepunkter.

Lysfohold

Blitz eller stativ?

Det er som regel best å bruke stativ ved arkitekturfotografering, sier Jiri Havran. Da blir bildene skarpe. De digitale kameraene beregner eksponeringstiden. Må man stille inn tiden for eksponeringen selv, er regelen at det er lang tid ved lite lys. Blitzbilder gir ofte reflekser fra vinduer og blanke flater. Men selvfølgelig er bruk av blitz et alternativ når det er knapt med tid.

Fargejustering

Det er mange bildeprogram som kan utføre fargejustering. I profesjonelt arbeid er det mest vanlig å bruke Photoshop. Uansett hvilket program man velger, er det nødvendig å lese seg frem til ulike justeringer av farge og å eksperimentere med farger på dataskjerm og skriver.

Styrtende linjer

er betegnelse på vertikale linjer på motivet som blir skrå på bildet. Det kan være en ønsket effekt, men som regel ønsker vi at de skal være lodrette når vi viser arkitektur. Rette linjer på motivet kan også bli litt krumme på bilder som er fotografert med digitale kameraer. Bruk bildejusteringer for å rette opp linjene.

Å rette opp perspektivlinjer

Velg markeringsverktøy og marker motivet Meny > Rediger > Transformer > Perspektiv Klikk og dra i ett av bildets hjørnepunkter i ønskelig retning

Flere gode råd og ideer til undervisning om foto og bildebehandling finnes på Kunst og design's nettside:

http://www.kunstogdesign.no/fagart_kategorier.html#foto

Jiri Havran er født i 1953 i Teplice, Tsjekkoslovakia, nå Den tsjekkiske republikk. Han kom til Norge i 1974, og er etablert som en av våre fremste arkitekturfotografer. Han har medvirket i en rekke publikasjoner og bøker både om moderne og tradisjonell arkitektur. Foruten å være fotograf til alle ARFOs bøker har han fotografert: Linje og Rom, 20 norske arkitekter, Grøndahl/Dreyer, 1993, Kongens Hus, Orfeus 1995, På historisk grunn, Statsbygg, 1997, Norske kunstnerhjem, Boksenteret, 1997, Å bygge en flyplass, BA-forlaget, 1998, Nordiske kunstnerhjem, Boksenteret, 1999, Stortinget og kunsten, 2000, Det store løftet, Rådhuset i Oslo, Aschehoug, 2000. Priset Arkitektur, Arkitekturforlaget 2000.

Han har bakgrunn i kunstnerisk fotografi, har hatt flere separatutstillinger både i Norge og i utlandet og deltatt på mange kollektivutstillinger. Jiri Havran har drevet med arkitekturfotografering fra slutten av 80-tallet, fotografering til bøker fra 1993 og har hatt eget forlag (ARFO) fra 1996.

www.arkifoto.no

Arkifoto er en bildedatabase over norsk arkitektur fotografert av Jiri Havran. Basen er laget i samarbeid mellom Arkitekturmuseet, Norske Arkitekters Landsforbund, Husbanken og Jiri Havran. Bruk av fotoene i lavoppløselig versjon er tillatt til privat bruk og studieformål.

Arkitekter er stort sett flinke til å fotografere selv. Derfor er Jiri Havrans fotooppdrag ofte knyttet til prosjekter. Et eksempel er Hellige rom.

Nydalen stasjon, Oslo. Foto: Jiri Havran

Arkitektur på 2000-tallet som Jiri Havran har tatt mange gode bilder av.

-Sol fra skyfri himmel er egentlig ikke det beste fotoværet – men det fungerer godt her, sier han.

Norges landbrukshøgskole, Ås. Foto: Jiri Havran